

Sygn. akt: WZ 5/15

POSTANOWIENIE

Dnia 28 maja 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Tomczyk (przewodniczący)

SSN Marian Buliński

SSN Jan Bogdan Rychlicki (sprawozdawca)

Protokolant :Anna Krawiec

przy udziale prokuratora Naczelnej Prokuratury Wojskowej płk. Zbigniewa Badelskiego

w sprawie z wniosku P. R. o stwierdzenie nieważności wyroku Sądu Okręgu Wojskowego w [...] z dnia 23 lipca 1987 r., na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz. 149 ze zm.) po rozpoznaniu w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 28 maja 2015 r. zażalenia pełnomocnika wnioskodawcy na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w [...] z dnia 10 marca 2015 r., po wysłuchaniu prokuratora

1. utrzymuje w mocy zaskarżone postanowienie,

2. koszty postępowania odwoławczego ponosi Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Poborowy P. R. został oskarżony o popełnienie przestępstwa określonego w art. 231 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony PRL (Dz. U. z 1991 r., Nr 34, poz. 149 ze zm.) polegającego na tym, że

mając obowiązek na podstawie karty przeznaczenia nr 482147 seria „A” emisja I wydanej w dniu 9 marca 1987 r. przez WKU w B. do stawienia się w dniu 22 kwietnia 1987 r. w Oddziale Obrony Cywilnej [...] celem odbycia zasadniczej służby wojskowej w Obronie Cywilnej nie uczynił tego w celu trwałego uchylania się od tej służby.

Sąd Okręgu Wojskowego wyrokiem z dnia 23 lipca 1987 r. pob. P. R. uznał za winnego tego, że będąc powołanym do pełnienia od dnia 22 kwietnia 1987 r. zasadniczej służby w Obronie Cywilnej działając w celu trwałego uchylecia się od wypełnienia powszechnego obowiązku obrony, nie stawiał się do tej służby do dnia 16 czerwca 1987 r., kiedy to został zatrzymany przez patrol WSW, to jest popełnienia przestępstwa określonego w art. 231 ust. 3 cyt. wyżej ustawy i za to na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 2 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności. Zgodnie z treścią art. 83 § 1 k.k. sąd ustalił początek odbywania przez oskarżonego orzeczonej kary pozbawienia wolności na dzień 16 czerwca 1987 r.

Od wyroku tego rewizję w części co do kary wniósł obrońca oskarżonego, zarzucając jej rażącą niewspółmierność.

Sąd Najwyższy Izba Wojskowa wyrokiem z dnia 15 września 1987 r., zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Naczelny Prokurator Wojskowy zważywszy że w sprawie P. R. wszczęto postępowanie ulaskawieniowe zarządzeniem z dnia 20 lipca 1988 r. wstrzymał wykonanie kary pozbawienia wolności wobec skazanego do czasu ukończenia postępowania ulaskawieniowego. Uchwałą Rady Państwa z dnia 8 sierpnia 1988 r. skazanemu darowano resztę kary pozbawienia wolności.

W dniu 6 listopada 2014 r. P. R. złożył do Wojskowego Sądu Okręgowego wnioski o uznanie skazującego go wyroku za nieważny w oparciu o art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. 1991 r., Nr 34, poz. 149 ze zm.). Ponadto wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 200 000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę (k.1-3).

Wojskowy Sąd Okręgowy w [...] postanowieniem z dnia 10 marca 2015 r., na podstawie art. 1 ust. 1 cyt. wyżej ustawy (*a contrario*) nie uwzględnił powyższego wniosku. Uzasadniając swoje stanowisko sąd wywiódł, że odmowa pełnienia służby

w Oddziale Obrony Cywilnej przez P. R. nie miała związku z przesłankami, o których mowa w art. 1 ust. 1 cyt. ustawy, a była podyktowana li tylko jego postawą „pacyfistyczną”, to jest niechęcią do pełnienia zasadniczej służby wojskowej, jak również służby w strukturach obrony cywilnej.

Na powyższe postanowienie zażalenie wniósł pełnomocnik wnioskodawcy i zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 3 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego w zw. z art. 2 § 2 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 92 k.p.k. - przez dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego i oparcie orzeczenia na założeniach niezgodnych z rzeczywistością historyczną i faktami;
2. błąd w ustaleniach faktycznych poprzez błędne przyjęcie, iż jedynymi powodami odmowy służby, które uzewnętrzniał wnioskodawca w toku postępowania były poglądy pacyfistyczne, oraz że organom prowadzącym postępowanie nie były znane faktyczne powody odmowy pełnienia służby;
3. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego poprzez jego niewłaściwą wykładnię poprzez przyjęcie, iż wyrok b. Sądu Okręgu Wojskowego [...] z dnia 23.07.1987 r., pozostawał bez związku z działalnością P. R. na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

W oparciu o tak postawione zarzuty pełnomocnik wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i unieważnienie skazującego wnioskodawcę wyroku na podstawie przepisów ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne (...), ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu zażalenia podniesiono, że skazanie wnioskodawcy miało bezpośredni związek z wcześniejszą działalnością opozycyjną wnioskodawcy na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego i właśnie ta działalność w ocenie

autora zażalenia determinowała postępowanie wnioskodawcy, kiedy to odmówił odbycia służby w oddziale obrony cywilnej.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Zażalenie nie jest zasadne.

Zaskarżone postanowienie jest słuszne z następujących powodów. Wbrew temu, co podnosi autor zażalenia i to w dość emocjonalnym tonie skazanie P. R. za przestępstwo określone w art. 231 ust. 3 ustawy o powszechnym obowiązku obrony PRL nastąpiło wyłącznie z tego powodu, że odmówił on pełnienia służby w strukturach funkcjonującej wówczas obrony cywilnej. Wymownie przekonują o tym jego wyjaśnienia złożone na rozprawie w dniu 23 lipca 1987 r. (k.52-53). Bezsporne jest, że prowadził on działalność opozycyjną w strukturach różnych organizacji młodzieżowych, wszczęto nawet przeciwko niemu postępowanie o czyn z art. 282a k.k., które postanowieniem prokuratora z dnia 1 sierpnia 1983 r. umorzono na podstawie przepisów ustawy z dnia 21 lipca 1983 r. o amnestii. Należy jeszcze raz zaakcentować, a co znalazło wyraz w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia, że skazanie wnioskodawcy za przestępstwo określone w art. 231 ust. 3 cyt. ustawy nie miało żadnego związku z prowadzeniem przez niego wówczas określonej działalności.

Jak podnosi się w piśmiennictwie i w orzecznictwie Sądu Najwyższego w zakresie wykładni przepisu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne (...) działalności tej nie należy „domniemywać” z okoliczności danej sprawy, zaś związek między działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, a represjonowaniem osoby winien być ustalony choćby w stopniu dostatecznym. W tej sytuacji brak jest podstaw do przyjęcia, ażeby postępowanie P. R. penalizowane wówczas przez przepis art. 231 ust. 3 cyt. wyżej ustawy stanowiło równocześnie przejaw jego działalności na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, skoro było powzięte z innych pobudek i motywów (przekonania pacyfistyczne i niechęć do pełnienia służby wojskowej i w strukturach obrony cywilnej), a skazanie go nastąpiło z tego tylko powodu. Próba obalenia tego prawidłowego ustalenia przez sformułowanie trzech w istocie dotyczących tożsamej problematyki zarzutów nie mogła – z powodów wyżej opisanych – przynieść pożądanego przez skarżącego rezultatu. W związku z tym należało nie uwzględnić

zażalenia pełnomocnika wnioskodawcy i zaskarżone postanowienie utrzymać w mocy. O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 13 ustawy z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne (...).